ACTA
ERUDITORUM
publicata Lipsiæ
Calendis Maji, Anno MDCLXXXII.

JOHANNIS MABILLON, Presbyteri ac Monachi Ordinis S. Benedicti e Congregatione S. Mauri, DE RE DIPLOMATICA LIBRI VI. In quibus quicquid ad veterum Instrumentorum antiquitatem, materiam, scripturam & stilum; quicquid ad Sigilla, monogrammata, subscriptiones, ac notas Chronologicas; quicquid inde ad Antiquariam, Historicam, Forensemque disciplinam pertinet, explicatur & illustratur, &c.

Lutetiæ Parisiorum 1681. in fol. chartæ Augustæ.

Quod si præclare de Historiarum studio merentur, qui varia Numismatum genera in apricum proferunt, velut certissimos Antiquitatis testes; præferre eidem non parum quoque videntur lucis, quorum labor prisca Regum & Principum Diplomata, ex intimis Archivorum recessibus depromta publico conspectui sistit: atque ita sistit, ut rationem simul vera & genuina hoc in genere quæ sunt, a falsis & suspectis discernendi subministret.

Nec aliud in præsenti lucubratione propositum sibi habuit Dn. MABILLON. Chartarum enim Veterum, quæ per Galliam hinc inde e Monasteriorum Archivis ostenduntur, fidem Scriptores quidam hujus temporis, quorum nomina infra exprimuntur, in tantum elevaverant, ut *in toto Francorum Regno nullam omnino chartam reperiri* dicerent *sinceram atque genuinam ante regnum primi Dagoberti; paucissimas autem sub illo atque post illum usque ad Reges secundæ stirpis scriptas haberi, quæ vel autographa dici mererentur, vel ex autographo*

tographo fideliter desumtæ: Archivum præterea Dionysianum in eam suspicionem adduxerant, ac si nil nisi officina falsorum esset diplomatum, Pontificiorum ac Regiorum: imo, quo nihil gravius videri ejusdem ordinis viro poterat, corruptionis hujus caussam præcipue in Monachos conjecerant: *qui cum vidissent a Potestatibus Secularibus undique accidi immunitates ac possessiones suas, non magno crimini sibi duxerint, pro ipsis tuendis fingere, quæ in nullius cessura præjudicium, solum videbantur conductura tuendæ æquitati;* quamvis largiantur *postea ad Clericos quoque mali exempli licentiam pertinuisse.* Istam igitur maculam quo deleret Autor, quove pristino suo Diplomata nitori, &, qua pollere in judiciis debent autoritati, suæque Cœnobia dignitati restitueret, Francorum Veterum, ut Pontificum nunc taceamus, monumenta Regum, primæ, & secundæ stirpis, ut & tertiæ usque ad Ludovicum Sanctum (nam ut in hoc consisteret, nova viro persuasit rerum facies) splendido hoc in opere, ex variis per universas Galliæ provincias Monasteriorum, Ecclesiarum, Cœnobiorum Grammatophylaciis & Bibliothecis eruenda, illustranda, ac vindicanda sibi duxit: idque & summo studio, & animi stilique moderatione singulari.

Et quamvis non defuisse fateatur, qui varias sparsim regulas, ubi de singulari Instrumento agebatur, tradiderint; quo nomine *Leonis Allatii* commendat *Animadversiones ad Fragmenta Antiquitatum Etruscarum*, nec non *Hermanni* nostri *Conringii Censuram Diplomatis Ludoviciani pro Cœnobio Lindaviensi*; neminem tamen ad hoc usque tempus peculiari tractatione rem aggressum fuisse ante *Danielem Papebrochium S. J.* editis Antwerpiæ *Sanctorum Actis* Clarissimum Virum: qui *in Propylæo ad Aprilis tomum secundum* data opera discutiendam eam susceperit anno MDCLXXV, tanto cum successu, ut eum, modo Archivorum tantum, quantum Actorum suorum usum habuisset, omnium felicissime hanc exornare spartam potuisse judicet. Quo ipso salebrosi & asperi hujus itineris glaciem a Papebrochio fractam esse haud obscure videtur innuere; utut regulis ab eodem constitutis non per omnia postmodum consentiat, imo in plurimis locis easdem corrigat, ipsa diplomatum inspectione aliud edoctus.

Tametsi vero totum Opus in Libros sex distinguitur, præcipue tamen susceptæ rei summam Autor ipse exequitur primis tribus. Nam in

in *primo* de variis agit Diplomatum *generibus*, quando chartarum alias Ecclesiasticas, Regales alias, alias Pagenses seu privatas facit, ad summa earundem capita cum hic, tum alibi respiciens: tum de Diplomatum *Antiquitate*; ubi adversus laudatum Papebrochium contendit, 1. Privilegia *Monasteriis* seu *Ecclesiis* Seculo septimo imo & præcedenti a Romano *Pontifice fuisse* concessa; 2. Constare cum ex Beda venerabili, *tum ex aliis*, Scripturam in transferendis prædiis eodem ævo usurpatam apud Anglosaxones; 3. apud Gallos a Chlodoveo Magno, primo Christiano Francorum Rege, ad ejusdem posteros nullum fere Francorum Regem exstitisse, a quo in Monasteriorum gratiam condita Diplomata non fuerint, idque ex Gregorio Turonensi de primis Regibus constare. Æqualem dein Chartarum privatarum ætatem ex veteribus demonstrat Ripuariorum legibus, ex secundo Marculfi libro Pagenses formulas complectente, tum ex Legis Romanæ seu Codicis Theodosiani edictis, ex variis illius temporis exemplis, nec non ex donationibus, quas a Seculo VI Monasteria obtinuerint, diversisque Regulæ S. Benedicti capitibus. Ad falsorum hinc originem delatus & variam Instrumentorum veterum fortunam, refutata rursus Papebrochii sententia, religionem Monachorum undecimi Seculi vindicat, potissimasque Originalium corruptorum caussas explicat, caducitatem, jacturam, & dolum malum; quæque his opponi remedia possint.

In contemplatione *Materiæ* cum In, tum Ex qua Diplomata reperiantur scripta, non deesse Scripturam observat, quæ in saxis & lateribus, in arborum florumque foliis, libris item arborum, hoc est, corticis interioribus tunicis; in tabellis ligneis, in cereis citreisque pugillaribus, in libris elephantinis seu pugillaribus ex Ebore; in plumbeis lamellis, in linteis voluminibus, & Papyro Ægyptiaca; in membranis, & vulgari charta nostra; in corio, pisciumve pellibus, ac serpentum intestinis exarata olim fuerit & excepta. Imo fuisse, qui suum ipsius ac socii sui naufragium in testudinis dorso perscripserit. Ex hoc tamen materiarum cumulo quinque tantum genera in quæstionem nunc adducit: chartam nempe membranaceam seu coriaceam, corticeam ex ligno, & papyro Ægyptiaca, plumbeam, & nostram communem. Et Ægyptiacæ quidem chartæ usum in Europa, maxime in Gallia, & Italia, longe post Christum natum, imo ad Seculum usq; X. viguisse,

viguisse, ex veterum Scriptorum non obscuris testimoniis evincit; ut Dionysiani Archivi diplomata hoc nomine, quod in cortice exarata sint, pro falsis haberi nequeant. Pro materia vero Ex qua scripta, non modo atramentum, sed & rubricam seu minium; quo passim Imperatores Orientis usi, quin & ex Carolinis Regibus nonnulli; liquorem item aureum, & argenteum genuinis Diplomatibus fuisse docet.

A materia ad literarum ductum transit, & de *Scripturarum* varietate, de prisca scil. Scriptura Gallorum, Romana, (cujus tres numerantur species: pura, Semigothica, & minuta seu minutis literis constans) Runica, Longobardica, Francogallica seu Merovingica, Carolina; Germanorum, Anglosaxonum, aliisque, nec non de Tironis compendiosis notis eo potissimum differit consilio modoque, ut ex recitatis capitibus verorum semper discrimina a falsis colligat & ostendat.

Secundum Librum in Diplomatum Stilo, subscriptionibus, Sigillis, & Notis occupavit Chronologicis. Initio enim *stili* barbariem excusat vel eo nomine, quod ex ruditate seculi & Notariorum imperitia partim, partim ex communi usu seu formulis usitatis, nec non ex Notariorum affectatione, imo ex Orthographia, literarum puta adjectione, detractione, immutatione, & transmutatione, quandoque provenerit. Jam in quibus stilus consistat traditurus, uberius de Diplomatum agit inscriptione, de præmissa Invocatione, de Titulis, quos Romani Pontifices in suis, nec non Episcopi, Archiepiscopi, Abbates &c. adhibuerunt. Quo loco observat inter cætera, quod titulum, *Universalis*, seu *Catholicæ Ecclesiæ Pontifex* sive *Episcopus*, Johanni Constantinopolitano Episcopo abrogari voluerit Gregorius Magnus, nec ipsemet usurpare eum affectarit, ratus id præjudicare aliorum Episcoporum dignitati, eoque tendere, ut unus censeretur Ecclesiæ *Episcopus*, cæteri quasi illius vicarii: quodque insequentes Romani Pontifices hoc quidem nomine usi reperiantur, sed ad designandam suæ modo sedis præeminentiam; aut eo certe sensu, quo Leo Magnus in Epistola ad Theodosium Augustum, *Papam Ecclesiæ Catholicæ urbis Romæ* se nominat, id est, Ecclesiæ Romanæ, quæ Catholica est: & quidem longe potiore jure, quam Armeni & quidam Patres Asiatici, qui propter Diœcesis suæ amplitudinem *Catholicos* se volebant appellari: Præterea, cum *Papæ*, tum *Summi Pontificis* nomina & aliis a Romano Episcopis, & Archiepiscopis tributa fuisse quondam; neminem tamen præter Roma-

Romanum ea sibi arrogasse: nec deesse literas, in quarum inscriptione Pontifex suum nomen ejus ad quem scripsit nomini postposuerit ipse. Inde ad Francorum Regum de prima stirpe diplomata eorumque stilum reversus notat, titulum *Illustris* præ aliis iisdem placuisse, quod Illustratus inter honoratorum gradus tres, *Illustrium, Clarissimorum, Spectabilium*, potior ac magis præcipuus haberetur: Tum quas Carolingi, Pippinus, Carolus Magnus Rex, idemque Imperator, Ludovicus Pius, & sequentes usque ad Ludovicum S. in literis suis initiales formulas usurparint, explicat: ut & illas, quæ Imperatoribus, Regibus Italiæ, Siciliæ, Angliæ, & Hispaniæ; quæque privatis pro vario Notariorum genio, apud Francos, Germanos, & Italos placuerunt. Ut omittamus, quæ porro de vocabulis in Charta singularibus, cognominumque ratione & origine, de Diplomatum imprecationibus & pœnarum quatuor generibus in charta apponi solitis, hoc loco inseruntur.

Excussis quæ ad stilum pertinere videbantur, *Subscriptionum* & Sigillationum formulas persequitur, & quis primus e Francorum Regibus Monogrammatis usum in regia diplomata invexerit, & quibus monogrammatis usi fuerint Pontifices, recenset. Hinc de Cancellariorum subscriptionibus in regiis literis usitatis, eorumque, ut & Notariorum, & Archi-Capellanorum officio agit, adjecto Cancellariorum Franciæ Catalogo. Ad *Sigilla* veniens, anulorum primo signatoriorum usum tradit, materiam, & cælaturam, quodque Francorum Reges eos aliquando usurpaverint. Postea de Sigillis loquitur in anulorum locum succedentibus: & quidem de Pontificum, Episcoporum, Capitulorum, Abbatum, Abbatissarum, Conventuum, & Monasteriorum; mox de Sigillis Francorum Regum pro discrimine stirpium diversis, de fascia eorundem gemmea, & imaginibus, sceptro, baculo, manuque Justitiæ, quæ in Regiis conspiciuntur: de lemniscis item sive appendiculis, & diversi coloris cera formam sigillorum exprimente: De Sigillis Magnatum, Nobilium, Militum, & postgenitorum, nec non integrorum Collegiorum, atque Urbium apud Francos. Tandem *Notarum Chronologicarum* examine, quod ex earum maxime instituit inductione, quas Pontifices, Reges Franci, & Imperatores in Diplomatibus suis adhibuerunt, librum hunc concludit.

In *tertio* libro Diplomata autor examinat, quæ pro verorum exempla-

emplaribus proposuerat Papebrochius, Dagobertinum nempe pro Sancto Maximino, Carolinum, & aliud Regis Lotharii, monetque ista specimina saltem de eorum esse genere, quæ sunt anomala, nec in exemplum trahi posse. Tum Papebrochii, monitum a Joh. Mareshamo datum in Propylæo ad Monasticum Anglicanum: *Caute intuendæ sunt ejusmodi chartæ, quæ fidem habent eo minorem, quo majorem præferunt antiquitatem:* approbantis, imo vehementer laudantis sententiam de vetustis instrumentis refellit, & Archivum Dionysianum ab eodem impugnatum vindicat: adhæc, quæ Scriptor quidam nuperus, quæque Conringius ex Naudæo Monachis objecerat, diluit & amolitur. In parte libri reliqua *Notitiarum* & *Chartariorum* varia recensentur genera: Illæ in autenticas sive *publicas*, quæ editæ coram Magistratu, & *privatas*, quæ a privato Notario conditæ: hæc in *historica*, *autentica*, & *privata* distinguuntur; nec originem tantum eorum, usum, & delectum, sed valorem quoque & vim probandi expendit: tandemque Conringii sententiam, quod nullus circa veritatem & falsitatem usucapioni, nullus proinde præscriptioni possit esse locus, quoniam veritas aut falsitas enunciationum dominio aut arbitrio humano non sit obnoxia, commendat.

Libro *quarto* de Francorum Regum Palatiis agitur, & villis Regiis in quibus Diplomata fuere data & concessa. Quæ ipsa CLXIII numero, totidem sectionibus, juxta Alphabeti ordinem, non tam Autoris, quam ejusdem Socii, Dn. Michaelis Germani verbis commemorantur: ita quidem ut verorum: Carisiaci v. g. Mamaccarum, Silviaci, Basivi, Verni situs inter eruditos etiam controversi illustrentur; fictitia vero & ex perversa diplomatum lectione nata, quorum exemplum in *Corsintisca* num. 43. habes, rejiciantur, detecta erroris origine & vera lectione restituta.

Quinto libro, ut quam inter se præcepta & experimenta hujus rei congruant intelligatur, distinctis duodesexaginta tabulis veterum Scripturarum specimina, studio singulari & arte in æs incisa exhibentur, adjectisque notis explicantur: *primo* nempe Specimina veterum Codicum & Inscriptionum cum variis Alphabetis: *secundo* Specimina Diplomatum Regiorum a Dagoberto primo ad S. Ludovicum: *tertio* Specimina Chartarum Ecclesiasticarum; quibus præter compendiosas Tironis notas, e Regio quodam codice expressas & vetustissimæ char-

tæ Ravennensis specimen cum difficillimæ lectionis interpretatione annectitur; cujus monumenti Scripturam Petrus Lambecius incognitam existimaverat, in Cæsareæ Bibliothecæ tomo 8.

Sexto denique libro Diplomata & instrumenta amplius ducenta in præcedentium librorum probationem adducuntur, & serie temporum servata, brevibus cum Annotationibus referuntur, pleraque ipsis ex Archetypis desumta. Ex his sub finem Autor aliqua deduxit Corollaria, ad Cœnobii Dionysiani maxime dignitatem facientia; quibus denique universalis totius index Operis subjungitur. Nec parum adjumenti videtur concinnando operi attulisse Antonii Wionis Herovallii, Cardinalis Casanattæ, Achillis Harlæi, Petri Carcavii, Stephani Baluzii, Antonii Magliabeci, Petri Lambeci, Caroli Fresnii Cangii in Doctissimum Autorem benevolentia; quippe quæ veterum præcipue Scripturarum Speciminibus auctum illud & ornatum, teste Præfatione, dedit.

ECCLESIÆ GRÆCÆ MONUMENTA studio atque opera Johannis Baptistæ Cotelerii, qui e MSS. exemplaribus depromsit, Latine interpretatus est, Notasque adjecit.

Tom. II.

Lutet. Parisior. A. C. 1681. in 4.

ANtiqua manu exarata monumenta, quæ rei literariæ vel ampliandæ vel illustrandæ inservire possunt, e latebris suis, ubi cum situ, carie, tineis, blattisque non sine magno irreparabilis jacturæ periculo colluctantur, in lucem protrahere, magni sane laboris, nec minoris emolumenti res est. Fecit id inter alios ætatis nostræ Philologos, qui hæc Ecclesiastica veteris pariter & degeneris Græciæ monumenta divulgare cœpit, *Johannes Baptista Cotelerius Sorbonicæ Societatis Theologus & Regius Linguæ Græcæ Professor*, de cujus reliquis lucubrationibus Orbi Literato jampridem notis non est hic disserendi locus. Ad præsens Opus quantum attinet, varium illud est & multiplex, quo *Exegetica*, *Canonica*, *Juridica*, *Liturgica*, *Ascetica*, *Ethica*, *Historica*, *Chronologica*, *Geographica*, *Dogmatica*, *Polemica*, una cum *Homiliis*, *Quæstionibus*, *Symbolis*, *Dissertationibus*, *Epistolis*, *Scholiis*,

Carmi-

Carminibus, *Actis Martyrum*, *Vitis Sanctorum*, *Elogiis*, *Eclogis*, *Fragmentis*, cæterisque cujusque generis scriptis continentur. Cum enim *Illustrissimus Colbertus* Cotelerio & Regiam & suam Bibliothecam liberaliter aperuisset, hortatus, ut pro insigni sua Linguæ Græcæ peritia & summo erga bonas literas amore Manuscripta Græca recognosceret, &, quæ aliquod operæ pretium factura viderentur, publici juris faceret, is negotio huic & manum suam & ingenium non segniter admovit, Græcos Codices MSS. pervolvit, ἀνεκδότους annotavit, perlegit, qui præ aliis magis arriserunt descripsit, relegit, cum aliis exemplaribus contulit, a mendis librariorum repurgavit, interpretatione Latina donavit, & notis illustravit. Sunt autem notæ illæ duplicis generis, aliæ marginales, quæ varias lectiones, emendationes, locorum collationes, & Autorum allegationes complectuntur, aliæ ad calcem singulorum voluminum rejectæ, in quibus id potissimum Eruditus Autor agit, ut Criticorum more pro re nata Variorum Autorum loca aut depravata corrigat, aut obscura & difficilia explicet, & minus obvia animadvertat, cum in tanta literarum luce prolixis commentariis, dissertationibus, & Locis Communibus haud opus fuisse existimaverit. Cæterum in plures Tomos se hæc Sylloge diffundit, e quibus primus A. C. 1677 lucem publicam aspexit, secundus autem ob varios Autoris morbos frequenter interruptus superiore demum anno prodiit, quo sequentia comprehenduntur:

Asterii Amasenorum Episcopi, qui circa seculi quarti finem doctrinæ, eloquentiæ, & pietatis fama floruit, *in Psalm. V. VI. & VII. homiliæ*;

Synodi Sextæ Generalis labente seculo septimo sub auspiciis Constantini Pogonati adversus Monotheletas congregatæ e prima Agathonis Episcopi Romani epistola *fragmentum*.

Basilii & Apollinaris epistolæ mutuæ, quas ab Arianis vel Apollinaristis eum in finem, ut magnum illum Ecclesiæ Doctorem Basilium Apollinarismi suspectum redderent, confictas Cotelerius in notis p. 553. suspicatur.

Nonnullæ aliæ *Basilii* nomen gerentes & duæ *Libanii ad Basilium epistolæ* exigui momenti.

Amphilochii Iconiensis in Lycaonia Episcopi epistola quædam Synodica, quæ Spiritus S. Divinitatem contra Pneumatomachos asserit.

Photii

Photii CPlitani Patriarchæ epistola invectiva ad Stauracium, in qua multa de capitonis (qui ad mugilum genera pertinet,) inter alios pisces singulari abstinentia & justitia præfatus, Præfectum illum Cypri reprehendit, quod homines cum facultatibus suis impudenter deglutiat.

Alia ejusdem *Photii* epistola seu potius *oratio*, in qua variis humanæ vitæ molestiis qualecunque remedium & levamen adhibere conatur.

Dominici Gradensis Patriarchæ, qui circa medium undecimi seculi claruit, *epistola ad Petrum Antiochenum*, cum ejusdem *Petri responso*, in quo Archiepiscopo Gradensi seu Aquilejensi ac Veneto de Patriarchæ titulo controversiam movet, & de Azymis contra Latinos prolixe disserit.

Michaëlis Cerularii CPolitani Patriarchæ epistola ad Petrum Antiochenum, in qua eum, ut Latinos multis erroribus, quos ordine recenset, obnoxios aversetur, nec amplius Papam Romanum in sacris diptychis referat, admonet, cum *Responso Petri Antiocheni*, qui ad concordiam cum Latinis proclivior, nonnullos quidem Latinorum errores, quibus etiam Processionem Spiritus S. a Filio Symbolo additam perperam adnumerat, fugiendos omnino & detestandos esse, aliquos tamen sanabiles aut dissimulatione dignos, quosdam etiam Latinis fortasse affictos asserit, & Michaelem Cerularium, ut de rigore suo aliquid remittat, obtestatur.

Alia *Michaelis Cerularii epistola*, in qua Petro Antiocheno, quomodo Legati ab Argyro Italiæ Duce dolose subornati potius, quam revera a Papa Romano missi, pittacium seu libellum excommunicationis in sacra Mensa deposuerint, & quomodo ipse hanc injuriam contrario anathemate ultus fuerit, exponit.

Arsenii Testamentum, in quo persecutiones suas enumerat, & Michaelem Palæologum, quod juramenti sui immemor imperium invasisset, legitimum Imperii Hæredem oculis privasset, & alia iniqua facinora perpetrasset, excommunicatum Satanæ potestati tradit.

Alexii Comneni Novella, in qua, de corrigendis Ordinis Ecclesiastici corruptelis solicitus, ut ii tantum, qui dicendi peritia & laudabili vita alios antecellunt, ad Pontificatum & alias Dignitates Ecclesiasticas provehantur, jubet.

Vita Euthymii, celebris in Palestina Monachi, a Cyrillo Presbytero & Monacho Scythopolitano composita, &, ut Cotelerio in not. p. 604 videtur, *a Simeone Metaphraste interpolata*, in qua præter visiones, miracula, & res monasticas, nonnulla ad Nestorianæ & Eutychianæ hæreseos historiam spectantia referuntur.

Capita nonnulla ex Johannis Moschi seu Eucratæ Prato Spirituali, quæ Græce hactenus desiderata fuerant.

Neophyti Presbyteri Monachi & Inclusi, qui seculo 13 vixit, *querela de calamitatibus Cypri, ab Anglis captæ* & Latinis venditæ; nec non duæ *Germani CPolitani ad Cyprios epistolæ.*

Johannis Zonaræ responsum de matrimonio duorum Sobrinorum cum una Fœmina.

Theodori Balsamonis epistola de jejuniis, in qua asserit, quod præter Paschæ Festum quatuor alia Festa, nimirum Festum Apostolorum, Transfigurationis, Dormitionis Deiparæ & Natalis Christi cum jejuniis celebrari debeant.

JOH. RODOLFI VVETSTENII,
Oratoriæ in Acad. Basil. Prof.
ORATIONES APOLOGETICÆ PRO Græca & genuina Linguæ Græcæ pronunciatione contra novam atque a Viris doctis passim propugnatam pronunciandi rationem: & aliæ quædam diversi argumenti.

Amstelædami 1681. in 8.

UNicus ætatis nostræ scopulus aut verius naufragium cum, Daniele Heinsio judice, Græcarum Literarum imperitia & contemtus sit, minime lusisse operam censentur, qui modis omnibus in id incumbunt, ne quid cultus & elegantiæ suæ perdat Græcia, deliciarum illa omnium, cum ore suo loquitur, atque venustatum Mater. Nec vulgari id ipsum cura atque studio, præstitisse Autor in Apologia deprehenditur, quam pro genuina hujus linguæ pronunciatione nunc adornavit, & novem orationibus, Programmata ut taceamus præmissa singulis, inclusit.

Primam

Primam siquidem in occasione, origine, & *statu* hujus de Græcarum literarum sono & valore controversiæ exponendis sic occupavit, ut argumentis simul non proletariis, ex Historia maxime evincat, Pronunciationem Græcam neque a Vulgo tantum esse petitam, neque vel a Græcis vel a Barbaris corruptam. *Secunda*, a Græcis introductam Literarum ταυτοφωνίαν ostendit esse licitam, *imitatione* Latinorum cum *in* vocalium, tum in Diphthongorum permutatione expressam, & propter incommoda non mutandam sed tolerandam potius. Quo loco minuendæ etiam ἀμφιβολίας rationem subministrat, ex identitate sonorum forte resultantis. *Tertia* de Vocalium H & Y disserit potestate, & postquam originem usumque prioris ex *Plinio*, *Plutarcho*, *Eusebio*, *Scaligero*, & aliis exposuisset; quin & testimonia, brutorum sonos, atque rationes pro sono τοῦ H *Etha* vel *Ætha*, a Beza, Ceratino, Meckerchio, Gretsero, Cheko, cæterisque dissentientibus allatas resolvisset, posterioris sonum genuinum vindicat. Succedunt Vocalibus Diphthongi, de quarum recta pronunciatione Oratio *quarta* non in genere modo agit, sed in specie quoque docet, Diphthongos EI, OI, YI, AI, AY, & EY male ut EI, OI, UI, AI, AU, & EU enunciari: rationes præterea discutit, quæ horum pro sonorum defensione solent urgeri, quæque moventur ab aliis pro duriusculo literæ B & Γ, aliud γ, κ, χ, ξ, præcedentis sono, curatius examinat.

Quinta oratione expediuntur arma & molis machinæ majoris pro Autoris sententia. Pronunciationem enim hactenus assertam demonstrat viginti Seculorum usu antiquam esse, Græcis universis in oriente cognitam, ab Eruditis e Græcia allatam, suaque suavitate maxime jucundam: alteram e diverso superiori demum seculo excogitatam, novam origine, Græcis auribus sono barbaram, incertam, & a confusione nullatenus immunem. Porro, potestas genuina literæ H *ita* Græcorum pariter atque Latinorum autoritate, ut & utriusque linguæ collatione, adhibitis eam in rem & codicibus & nummis antiquissimis, stabilitur Oratione *Sexta*. Quemadmodum & *Septima*, pro eodem literæ hujus sono argumenta proferuntur solida, ex Hebræorum, Syrorum, Chaldæorum, Rabbinorum, Arabum, Persarum, Coptorum, Russorum, Germanorum, Gallorum denique, & Italorum linguis; ubi scilicet H in I convertunt; nec non e

gravissimis Græcorum partim, partim Latinorum testimoniis desumta. *Octava* vocalem Υ & diphthongos ΕΙ, ΟΙ, ΥΙ, a Græcis recte instar ἰῶτα simplicis efferri, antiquitatis suffragio confirmat: & *ultima* denique defendit Autor, quod e diphthongis, ΑΙ ut Ε laxum seu Æ; ΑΥ, ΕΥ & ΗΥ, ut *af*, *ef* & *if*: e consonis vero Β *vita*, & Γ ante Γ, Κ, Ξ, Χ, instar Ν, rectissime a Græcis exprimantur.

Reliqua libri parte aliquot miscellæ Orationes disparis exhibentur argumenti. Par primum de Fœderibus deque Fœdere Helvetico in specie, necnon de Fide agit Helvetica: De Exilii miseria, & huic opponendo solatio, alterum. In extremo trium generum utilissimos reperias indices, Græcum, Latinum, & Autorum.

ULRICI OBRECHTI
Rerum Alsaticarum Prodromus.
Vol. I.
Argentor. 1681. in 4.

VEteres Alsatiæ incolas *Triboccos*, postquam Romanum jugum subierunt, *Augustus* Imp. *Germaniæ superiori* seu *primæ*, quæ Rheni fontibus, sicut inferior ejusdem ostiis, propior est, adscripsit. Romanis autem in Alsatiæ regimine, post Alemannos Tulpiacensi prælio a *Clodoveo* superatos, & possessione sua dejectos, Franci successerunt. Ubi eorum notandus error, qui confusis temporum gentiumque discriminibus, terras, quæ cis Rhenum (Dn. Obrechti Argentoratensis ore loquor) Alpibus & Oceano Germanico includuntur, Helvetiorum, Sequanorum, Lotharingiorum, Mosellanorum, Ripuariorum, Belgarumque, in antiquum quoddam *Austrasiæ Regnum* compingunt, & pro vera ac primitiva Coronæ Francicæ hæreditate venditant. Enimvero si de titulo primigeniæ hæreditatis Francia Cisrhenana seu Occidentalis cum Orientali contendat, potiora momenta pro Orientali seu Transrhenaria militant. Et hæc ipsa cum Cisrhenanis aliquot provinciis belli jure adjectis vetus Austrasiæ Regnum a Neustrasia distinctum composuit, cujus statum & terminos *Adrianus Valesius* & *David Blondellus* prolixius describunt.

Quamvis vero vetus Franciæ Regnum Germanicum fuerit, nova

va tamen in Alſatia Germanici regiminis origo ab eo tempore procedit, quo Gallia & Germania ita a ſe invicem divulſæ & ſeparatæ ſunt, ut duo plane diverſa Regna conſtituerint. Atque hic gradus quidam, per quos poſt varias Regni Francici diviſiones Germanico Imperio Alſatia coaluit, obſervandi veniunt. Nimirum quod a Parente ſuo *Carolo M.* acceperat Imperium *Ludovicus Pius* inter Filios diſtribuens, *Lotharium* Imperii conſortem adſciverat, *Pipinum* Aquitaniæ, *Ludovicum* Bajoariæ Regem dederat. Verum hi limites modo ob *Carolum* e ſecunda Uxore poſtea genitum, modo ob bella inter Patrem & Filios geſta, modo ob alias cauſas cum ipſa *Ludovici Pii* fortuna ſubinde fuerunt immutati, donec ille tandem humanis rebus eximeretur. Quo facto *Lotharius* ut ſolus rerum potiretur, Fratres Regnis ſuis deturbare conatus eſt. Sed dum Regnum ſuum præter fas augere concupivit, minuit, & prælio Fontanidenſi victus prorſus amiſiſſet, (ſiquidem jam *Ludovicus* & *Carolus* victores fœdere Argentorati icto totam paterni Regni hæreditatem excluſo *Lothario* inter ſe partiti fuerant,) niſi Anno ſequenti DCCCXLII inter *Lotharium*, *Ludovicum*, & *Carolum*, qui hactenus ingentibus præliis & ſe mutuo & univerſam Rempubl. miſere afflixerant, pax tandem Viroduni inita in eas conditiones conveniſſet, ut *Carolus* occidentalia Regna a Britannico Oceano usque ad Moſam, *Ludovicus* orientalia, omnem ſcilicet Germaniam usque ad Rhenum cum nonnullis civitatibus & pagis in occidentali Rheni ripa ſitis, *Lotharius* autem inter Utrumque medius incedens, Provinciam & Italiam, & Regnum, quod poſtea Lotharianum dictum eſt, inter Scaldim & Rhenum obtineret.

In hac Regni Francici diviſione Alſatia *Lothario* obtigit, qui eam, cum ſe Regno abdicaret, & id inter Filios divideret, cum univerſo Regno Lothariano Filio cognomini *Juniori Lothario* reliquit. At hoc mortuo, cum & Alſatiam & reliquam ejus hæreditatem Patruus ejusdem *Carolus* occupare niteretur, alter Patruus *Ludovicus* eum repulit, & ut dimidiam Regni Lothariani partem ſibi traderet, coegit. Itaque A. C. DCCCLXX Lotharingicum Regnum inter duos iſtos Fratres, *Carolum Calvum*, & *Ludovicum Germanicum*, æquis partibus quas Annales Bertiniani deſignant, eſt diviſum. Ægre id tulit *Ludovicus II* Imperator, Lotharii Junioris Frater, ſed crebræ ejus obteſtationes & conſilia contra hanc diviſionem agitata, cum morte abrumperentur, nihil valuerunt.

Alsatia igitur, quæ cum aliis Lothariani Regni partibus per fœdus cum *Carolo* Gallicano seu *Calvo* pactum sub *Ludovici Germanici* ditionem & imperium venit, ita Germanico Imperio his temporibus accrevit, ut Gallis nihil in eam juris reliquum maneret. Quamvis enim post *Ludovici Germanici* obitum *Carolus Calvus* occasionem totius Lotharianæ hæreditatis occupandæ non omitteret, cum Patre se, non cum Filiis pactum cavillatus, *Ludovicus* tamen Junior Germanici F. portionem Patri suo tributam, & Germaniæ assertam, extorqueri sibi minime passus, imo Patrui sui iniquitatem magna Galliæ clade ultus est. Extincto paulo post *Carolo Calvo*, Filius ejusdem *Ludovicus Balbus* cum Consobrino suo Ludovico Juniore pacem & pristinam Lothariani Regni divisionem, juxta Paternæ Transactionis formulam, firmavit. A quo tempore post *Ludovicum* Juniorem ejusdem Frater *Carolus Crassus*, & hoc ab Imperio dejecto, *Arnulfus* altero Ludovici Fratre *Carolomanno* genitus, & hujus Arnulphi denique Filius *Ludovicus IV* Alsatiam quiete possederunt.

Toto autem cœlo errant, qui, cum in *Ludovico IV* denato ramus Carolinæ Stirpis Germanicus exaruisset, supremum Alsatiæ dominium ad *Carolum Simplicem*, qui in Gallia tum superstes erat, Ludovici Balbi F. Caroli Calvi N. jure hæreditario devolutum, & postea in Familiam Capetinam translatum cum *Davide Blondello* asserunt. *Carolo* enim *Simplici* jus succedendi in Franciam Orientalem per legitimam *Conradi* electionem est præclusum, cum Franci Orientales non minus justam causam habuerint, cur præterito *Carolo Simplice Conradum* eligerent, quam Franci Occidentales, cur post *Ludovici V* excessum proximo ejus cognato *Carolo* Lotharingico *Hugonem Capetum* anteferrent, utriusque Regni rationibus & utilitatibus post divisionem adeo divulsis, ut alteri Regno minus aptus censeretur, qui alterius commodis inserviret. Unde Francorum Proceres, qui cum jam *Conrado* fidem suam obstrinxissent, mutatis postea animis in *Carolum Simplicem* inclinarunt, a *Conrado* armis coerciti, in Annalium monumentis rebellionis infamia notantur. Quod si vel maxime, sive successione, sive Procerum inclinatione *Carolus S.* jus in universum Lotharingicum Imperium sibi acquisivisset, est tamen illud omne solenni & jurata cessione iterum extinctum, cum ipsum *Conradi* Successor *Henricus*, ut Germaniæ ablata plenissimo jure restitueret, adegit.

Nullam

Nullam igitur omnino juris speciem, quam suis vindicandæ Lotharingiæ conatibus obtenderet, habuit Caroli Simpl. F. *Ludovicus Transmarinus*, qui alienæ potius conjurationis impetu, quam causæ fiducia, Alsatiam invasit, ab *Ottone* I Henrici Successore mox repulsus, & in ordinem redactus. Ejusdem *Ludovici Transm.* F. *Lotharium* bis Lotharingiam infestis armis ingressum annales referunt. Semel enim ob controversiam de Comitatu Montensi arma expedivit, cujus expeditionis is eventus fuit, ut, quod apud *Sigebertum* & in *Chronico Franco-Saxon. MSC.* legitur, pace inter Ottonem & Lotharium sancita *Lotharingiam Lotharius abjuraret.* Neque dissimilis alterius Lotharingicæ expeditionis exitus fuit, quam, cum *Otto* II jam vivis excessisset, *Lotharius* suscepit. Pace enim cum *Ottone* III stabilita *Lotharius* omnia, quæ occupaverat, restituit, & *Lotharingici Regni possessio*, fatente Blondello, *penes Ottonem* III *illibata mansit.*

Quomodo igitur a postremis Gallicæ Lineæ Carolinis, *Ludovico Transmarino*, & *Lothario*, & ejusdem Filio *Ludovico V* in Capetinam Familiam transferri potuit, quod ipsi nunquam habuerunt Alsatiæ dominium? quam, sive belli jus valeat, victoriæ; sive pacis fides attendatur, pacta toties jurata Germanico Imperio vindicarunt. Qui vero e *Capeti* Successoribus *Philippum Pulchrum* novum juris in Alsatiam titulum, per transactionem cum *Alberto I* Imp. initam, Coronæ Francicæ acquisivisse putant, oppido falluntur, cum hodie istius transactionis tabulæ neminem amplius morari possint, postquam *Puteanus* omnem fabulæ larvam detraxit, & ex intimis Chartophylacii Regii recessibus errorem ipsum, & erroris originem detexit.

Quamobrem Coronæ Gallicæ melius consulunt, qui omnem Gallici in Alsatia regiminis originem, non e turbulentis incertorum titulorum lacunis, sed e liquida potius Pacis Westphalicæ scaturigine deducunt, quam etiam pro norma habere convenit, juxta quam istius regiminis limites determinentur. Quamvis enim cessioni Imperatoris & Imperii Germanici, inter ipsa pacis negotia, ab Hispanis eidem obnunciantibus haud levis difficultas objecta fuerit, quæ ad Pyrenæos usque Tractatus, *Chiffletio* interim & *Blondello* acriter inter se disceptantibus, perduravit, & ex ipsis Pacis Tabulis, inter Galliam & Imperium Germanicum Domumque Austriacam multæ eædemque graves controversiæ fuerint exortæ, quarum decisio privati calami

calami arbitrium transcendit, & sublimius tribunal flagitat, liquida tamen & expedita est designatio ditionum Alsaticarum, in quas Regno Galliæ, sive superioritatis, sive quodcunque aliud jus est concessum, cum Pacis Instrumentum Superioris & Inferioris Alsatiæ Landgraviatum, & Præfecturam decem Civitatum Imperialium in Alsatia sitarum nominet. Quæ autem enumeratis his partibus non comprehenduntur, nec ab iis dependent *Alsatiæ ditiones*, in eas nihil juris Gallia vindicare sibi potest.

Episcopatum Argentinensem quantum attinet, sunt qui eum a *Dagoberto* Francorum Rege fundatum existimant. Sed vulgarem illam traditionem, quamvis *Jodocum Coccium* & alios assertores nacta fuerit, *Godofredus Henschenius* & ejusdem Hyperaspistes *Jacobus Masenius* funditus evertunt, cum trecentis ante *Dagobertum* annis *Amandus* Episcopus Argentoratensis Sardicensi & Coloniensi Synodo interfuerit: cujus Successores usque ad *Heddonem*, qui A. C. DCCXXXIV Episcopus creatus est, *Erckenbaldus* carminice recenset. Quod autem Argentoratensibus Episcopis *Dagobertus* Urbem subjecerit, æque falsum deprehenditur; unde *Fr. Guillimannus* fatetur, doceri non posse, quod ante Henrici II tempora Argentoratum Episcopis suis subjecta fuerit. Quasi vero *Henrici II* Autoritate Wernerus ejus temporis Episcopus Urbem hanc subjectam sibi reddiderit, quod ex Werneriano Instrumento, quo tota hæc conjectura nititur, probari minime potest, cum de Urbe Episcopis subjecta nihil in isto instrumento contineatur, & præterea fides ejus instrumenti, a prorumpentis undiquaque falsitatis indiciis haud possit liberari.

Ejusdem fidei sunt Instrumenta *Francisci Rosierii in Stemmate Lotharingico* producta, e quibus aliqui Alsatiæ Ducatum cum Ducatu Lotharingiæ conjunctum, vel partem ejus fuisse, evincere conantur. Certe pleraque diplomata operi illi præmissa *Browerus* & *Masenius* manifestæ falsitatis arguunt, & Autorem istum plura contra historiæ fidem Lotharingis tribuere annotat *Thuanus*, qui Rosierium coram Rege in genua procumbentem, & multa a se calumniose dicta confitentem, & librum ejus coram ipso laceratum memorat.

Hæc & alia ad Antiquitates Alsaticas spectantia, unde Tribocci nomen suum acceperint, quando Alsatiæ vocabulum audiri cœperit, num Argentoratus, cum vicus antea fuisset, *Juliano* demum aut *Va-*

lenti-

lentiniano imperante circumdatis mœnibus in urbem evaserit, utrum Mediomatrices a Triboccis sedibus suis ejecti & ad interiora migrare compulsi fuerint, quæ Ducatus, quæ Landgraviatuum, quæ Imperialis Præfecturæ in Alsatia origo fuerit, & similia *Cl. Obrechtus* Magni Bœcleri Gener, nec degener in Cathedra Academica Successor, in hoc Alsaticarum Rerum Prodromo e variis Chronicis & Annalibus, privilegiorum, donationum, fundationum, & pactorum instrumentis, & optimis quibusque historiæ præsidiis, editis ac ineditis, antiquis ac novis, diligenter eruit, & quæ vel a fingentium vanitate, vel a credentium ignorantia & superstitione, ortum suum habent, a sincera rerum gestarum commemoratione tam nervose segregat, ut apud omnes, qui primum hoc Volumen delibarunt, magnum reliquorum Voluminum appetitum excitaverit, quem ut propediem citra ullum impedimentum satiet optamus.

A NEVV SYSTEME OF THE MAthematicks, Composed by Sir Jonas Moore Knight.

London. 1681.

h. e.

NOVUM SYSTEMA MATHEMAticæ, Compositum a Dn. Jona Moore, Equite.

Londini in 4to 1681.

Occasio adornandi hujus Systematis Illustri huic Viro subnata est, ex Præfectura Xenodochii Christi Londinensis, quo munere annis ante obitum aliquot solerti cura defunctus est. Instituta enim inibi Regio sumtu Schola mathematica in gratiam puerorum rei nauticæ aliquando admovendorum; id ipse laboris sibi sponte sumsit, ut conscripto hoc opere, & partes definiret matheseos, Scholæ isti necessarias, & rationem insimul illarum tradendarum. Totum vero opus cum quatuor partibus complecti constituisset: ea, quæ nunc (junctis Euclideis & Algebra) Tomum priorem absolvunt, ad Primam retulit: reliquis tribus, Tabulas Astronomicas, succinctam Geographiam, & ex Elementis Euclideis libros sex priores, undecimum, duodecimumque, ut & Algebram destinavit; quo ordine, non usque quaque certum.

Editis enim Arithmetica, Geometria practica, Trigonometria & Cosmographia, Autor in adornanda Nautice occupatus, post absolutam Algebram, Euclideosque libros Melderianis & Domini Barrow Figuris instructos, fatis concessit, affectumque opus fortunæ posthumorum reliquit expositum. *Adnitentibus* autem Illustribus (quorum Præfatio non sine laude meminit) *Viris*, *succollantibusque* præcipue & sumtus facientibus Domino *Hanway*, & *Dn.* Potenger, defuncti Generis, accedente porro liberali, in *Nautica*, *Sphærica* & Geographia perficienda, Domini *Perkinsi*, *Flamstedii*, & *Halleji* opera, Systema duobus Tomis comprehensum, tandem prodiit; serie partium insequenti.

Tom. I. proponitur 1. Arithmetica tam Naturalis & Decimalis, quam per species aut Principia Algebræ. 2. Geometria practica, cum sex Elementis prioribus, undecimo & duodecimo Euclidis, symbolice demonstratis. 3. Trigonometria plana & sphærica. 4. Cosmographia. 5. Nautice, sive Navigandi ratio per Planum, Chartas Mercatoris, & Arcum circuli maximi. 6. Doctrina Sphærica motui Terræ juxta Systema vetus Pythagoricum aut Copernicæum innixa.

Tomo II. 7. Tabulæ Astronomicæ, & Logarithmorum, naturalium & Artificialium, Sinuum, Tangentium & Versorum Sinuum. 8. Nova Geographia, sive descriptio potissimarum Mundi Regionum & *Tractuum*, cum eorum chartis, Tabulisque Longitudinis & Latitudinis.

Opus tradendæ, docentium æque ac discentium insigni compendio, Mathematicæ apprime accommodum: & quod præter commendanda alia, in doctrina Surdarum quantitatum Tom. I. subnexa, Tabulisque Logarithmicis Differentialibus, pro *Logarithmis* numerorum vulgarium 10000 & 1000000 intermediorum, & *vicissim*, inveniendis habeat, de quibus sibi gratulari possit *Lector*: cujusque Nautice (juxta Præfationem) ob succinctam *triplicis* Navigationis explicationem; triplicem propositionum solutionem: certam & infallibilem cursus navium dimensionem; descriptionem Instrumentorum Nautices, usumque eorum ostensum, hactenus editis palmam indubie præripiat.

D. BUR-

D. BURCHERI DE VOLDER,
Medicinæ & Philosophiæ Doctoris, hujusque in illustri Academia Lugduno Batava Professoris Ordinarii celeberrimi
Disputationes Philosophicæ, *De Rerum Naturalium Principiis, ut & de Aeris Gravitate.*
Lugdun. Batav. 1681. in 8.

Disputationes istas antehac habitas qui edidit, continuis numeris textum copulando in duos libellos congessit. Ipse vero doctissimus earundem Auctor in iis, quas de Rerum Naturalium Principiis instituit, has ponit primorum principiorum conditiones; primam, *ut clare dinstincteque percipiantur*; secundam, *ut non sint alterius causæ naturalis sive corporeæ effecta*; tertiam, *ut ipsis nulla adscribatur proprietas cogitationis aut mentis*; quartam, *ut ex ipsis omnia hujus mundi phænomena queant deduci*; quintam, *ut principia certo demonstrentur esse vera*; quam tamen ultimam non necessario requiri autumat, quod effectus naturales a diversis causis pendere queant. Quibus explicatis evincere conatur, conditiones eas genuinas principiorum, neque materiæ & formæ Peripateticorum, neque atomis & inani Democriteorum, neque Sali, Sulphuri & Mercurio Chymicorum, neque ὁμοιομερείαις Anaxagoræ competere; omnes autem convenire Materiæ & motui, ideoque hæc duo sola esse principia rerum genuina.

In Disputationibus vero de Aeris Gravitate, Aerem, qui tellurem nostram ambit, quemque spiritu ducimus, gravem esse i.e. premere tellurem & corpora in ejus superficie hærentia, probat 1. experimento Torricellii. 2. experimento Ottonis Guericke Consulis Magdeburgensis, qui duo hemisphæria avulsa separataque sibi invicem imposita, interjecta cera conglutinavit, deinde ex hoc concavo aerem ope Antliæ eduxit, quo ipso animadvertit tanta vi sibi invicem cohærere hæc hemisphæria, ut pro varia eorundem latitudine, non nisi notabili sive equorum numero sive ponderum appensorum quantitate queant sejungi. Quem admirandum effectum aeris gravitati deberi

ita ostenditur: Cum aer immediate subjacens inferiori hemisphærio a gravitate aeris lateralis superiora versus feratur, nec quidquam in Sphæra sit, quod huic pressioni resistere valeat, oportet hoc hemisphærium ad alterum, quod eadem aeris superioris vi & gravitate deorsum premitur, comprimi tota vi & pressione subjacentis aeris, quæ quod tota dependeat ab ea, qua Aer lateralis deorsum ruit gravitate, sequitur omni hujus gravitatis vi & impetu hæc hemisphæria ad se invicem compelli. 3. Experimento proprio, quo bilance accurata non tantum in genere aerem gravem demonstrat, sed & datæ cujuscunque massæ aereæ certam gravitatem & pondus determinat.

PHILOSOPHIA CURIOSA seu Universa Aristotelis Philosophia juxta Communes sententias exposita, ab *Adalberto Tylkowsky e Soc. Jesu.*

Typis Monasterii Olivensis S. O. Cist. Anno 1680. in 8.

PArtes hujus Philosophiæ Curiosæ, Physicam & Meteorologiam, priusquam omnes junctim prodirent, impressas Cracoviæ Index Librorum Anno secundo Ephemeridum Naturæ Curiosorum adjectus docet. Institutum Auctoris est Aristotelis doctrinam, quam nonnulli insufficientem & ineptam pronunciant solvendis experimentis, a calumnia ipsi religioni noxia liberare, ostendereque ejus principia naturalibus effectibus satisfacere. Operis universi quatuor sunt partes. I. Logica. II. Physica in sex partes subdivisa. III. Metaphysica. IV. Moralis, quæ omissis cæteris doctrinis, fere omnis in parte Oeconomicæ absumta est, de re agraria ad cœlum & morem Poloniæ instituenda. Pauca excerpimus ex Physica Curiosa memorabilia ad historiam naturalem pertinentia.

I. Vistula Prussiæ fluvius ante magnos imbres subito deficit, quoniam fontes ejus, qui sunt in montibus Carpathiis, in vapores attolluntur, qui postea resoluti dant pluviam.

II. Spiritus Vini Thermoscopiis infusus, incongelabilis, quia ardentissimus, hiemem constanter sustinuit, monstravitq; aeris variationem

tionem ac gradus remittentis intendentisque frigoris, ſed ubi acceſſit ætas, minima aſperitate aeris in tantum ſublatus eſt, ac hieme ſummo frigore.

III. In Pruſſiæ Epiſcopalis Cameratu Allenſteinenſi, ad villam Butrini, lacus ſeptennio *abſoluto* evaneſcit cum piſcibus, datque pratum, quod minimum centum quadrigas fœno oneret, poſt ſeptennium redit cum *piſcibus*.

IV. Sinus Prutenicus & aliæ aquæ certis temporibus florent, quibus *inutiles* ſunt certis uſibus; hæc efflorescentia ex fermentatione orta quousque diſperſa eſt inconſpicua, colligitur ac apparet, ubi in aliud flumen aquæ irrumpere parant.

V. Retulit Jeſuita Chanowsky duos pagos Bohemiæ contiguos, in quorum uno, dum eſt hiemale frigus, alter hilareſcit calore æſtivo: hic meſſis, ibi viride frumentum; hic ros, ibi pruina. Suſpicio eſt, uni nitrum, alteri copioſos ignes ſubeſſe.

VI. Terra Sigillata in Polonia ac in ripis Viſtulæ prope Varſaviam eruitur, licet viribus debilior, ut in duplicata doſi exhibenda ſit.

VII. Gemmæ omnis generis prope Varſaviam collectæ expoliuntur.

VIII. Sal foſſilis, qui largo proventu ex fodinis minoris Poloniæ inſtar grandium ſaxorum effoditur, quamdiu ſub terra, minus ponderis habet, ſupra terram eſt gravior. Cauſa refertur vel in aeris ſubterranei denſitatem, in quo Sal uti lapis infra terram, utpote in denſiori medio minus premit; vel quod aeris recentis afflatu rigeſcat fiatque denſior Sal & gravior.

IX. Succini, cujus fodinæ prope Regiomontium in Pruſſia haut procul mari Balthico alibique in Polonia ſunt celebres, minera ſimilis plane apparuit loco, in quo olim ligna ſecabantur, ubi ſarmenta, cortices arborum, ramuſculi cum terra miſcentur & ad terram declinant vetuſtate: habuit quid ſimile corticum terra obrutorum, aliquid radicum atque ramorum, & ſingulis intra nigram arenam adnatas particulas flavi ſuccini ſparſim neque tamen adhærentes. Fruſtum exhibitum parte ſuccinum, parte reſina fuit, cui tamen ſe admiſceat bitumen, alumen, nitrum & vitriolum atque Sal. Modum colligendi ſuccinum diverſum obſervant. Muſcæ, viperæ, ſorices, paleæ & alia, quæ ſuccinum exhibet portenta quaſi involuta, ludibria ſunt mera, nam ubi frangis, nihil habes. Vidit Hollandus quidam in fruſto

frusto succini grandem numum aureum apud quendam civem Regiomontanum, cupidineque auri pretio majore succinum emit; quo fracto se deceptum cognovit.

X. Pareliorum causa, motus, locus, significatio & historia per multa secula ad nostram ætatem continuata diligenter exponitur.

XI. Quæ in montibus aliquando reperta vulgus credit ossa tibiarum, dentes, crania de Gigantibus reliqua, ea in litore Vistulæ non procul a civitate Casimiria inventa Jesuita ostendit, ex luto molli seu marga formari.

XII. In Lituania nullæ nascuntur spinæ. Causam Auctor opinatur frigus regionis.

XIII. In oppido Prussiæ Holland quidam in suo viridario arbusculam tiliam vertice suo in terram defixit, quæ post multos annos in arborem amplissimam & ramosissimam provecta est, ramis quidem deorsum ab trunco vergentibus, postea se rursum reflectentibus, radice vero, quæ cœlum spectabat, plurimis ex ea fusis obsita surculis. Jesuita Peripateticam doctrinam secutus, quæ nutritionem plantarum per attractionem succi fieri asserit, cum intelligat alimentum in arbore inversa non potuisse vi tractrice sursum provehi, ad cœlum & astra confugit, quorum calore contra naturam arboris elevatum sit.

XIV. Heliotropium Solem sequi decantatum est. Auctor in Italia, ubi plantæ vigent, diligenter attendens non potuit deprehendere, indeque conjicit ex amphibolia vocis opinionem ortam; quia flos similitudine Solem exprimit, dictum Solem sequi, quod perverse de motus sequela acceptum fuerit.

XV. Gemmas Sambuci sursum detractas per os purgare, deorsum tractas per inferiora, confirmat experientia sua. *Detrahebatur*, inquit, medius ex Sambuco cortex & hydrope correpto cingulo tenus supponebatur. Si detrahebatur cortex deorsum, descendebat, si deradebatur cortex sursum, adscendebat hydrops.

XVI. Quod spectaculum lapis Bononiensis multo apparatu, hoc putre lignum pineum dat sine ulla præparatione, maxime, si bene prius pluviis perfusum Sol ingressus est. *Illatam enim lucem cameræ retinet per justum spatium, quam tandem dimittit.* Qua occasione adjicit, quod compertum habuit de vermiculis noctu lucentibus, qui oriuntur ex granulis copiosis per Poloniam totam, esse rubra ea modica

cujus-

cujusque herbæ, maxime illius, quam vocant auriculam murium radicibus adhærentia; in Majo debere legi, in Junio versa in vermes avolare & nocte lucere. Ex quo arbitratur ipse, semina esse vermium qui alia radici affigunt dum ipsi animantur, quæ fotu terræ in vere adolescunt; his *tingi serica illa pretiosa*; horum tabe scarlata, quæ tanto venire fecit *vanitas rubescere*. Hieme, æstate & auctumno deprehendi semen hoc non posse ob exilitatem. Postquam vermis avolavit, solam relinqui vacuam vesiculam tanquam ejus secundinam, intra quam coaluit.

XVII. Ad finem Physicæ Appendicem geminam attexuit, unam de podagra, alteram de Plica Polonica, qui morbus est Polonorum fere solorum capillos complicans instar filtri, & paroxismos similes epilepticis, excœcationem aliaque gravia symptomata inducens.

XVIII. Denique Partibus singulis Physicæ suæ adjicit Problemata & Paradoxa, quæ ex sparsim dictis solvenda relinquuntur: v. g. *An quis in eodem loco manendo currere possit? an foramen melius clausis quam apertis oculis videatur? an homo infinitus haberet cerebrum in capite? an debilis oculis juvetur perspicillis in vacuo? an de facto culex detur, cujus una ala totam terram possit tegere? an possit quis cribro aquam haurire? an detur aqua non madefaciens? an majus monstrum sit culex unius ulnæ, quam cetus 100 ulnarum? an possit audiri campana, quæ nunquam extitit? an unus homo simul equis mille possit insidere? an in gutta aquæ posset navigare classis Xerxis? an possit esse tantum frigus, quod verba congelet? an sufficiat truncus unus, ut quis se centum annis calefaciat hieme? an melius sit gigantem esse instar turris, an pygmæum instar psittaci? an converti possit lapis in Ciceronis Orationem? an Eva sit filia vel soror Adami? an aliquis existens in Polonia possit videre Regem Mogoris? an quis possit gustare alienæ mensæ fercula ipse alibi existens?* &c.

GEORGII HIERONYMI VVELSCHII, *Curationum Propriarum & Consiliorum Medicorum Decades X*, Opus Posthumum.

August. Vindelic. 1681. 4.

UT editis in publicum scriptis pluribus notissimus est *Welschius*, ita non pauca, quorum in istis spem nobis fecit, restare adhuc videntur edenda, fato licet jam functus suo fuerit Autor. Posthuma hæc inter, primo in lucem publicam prodierunt *Decades X Curationum & Consiliorum Medicorum*, opera *Lucæ Schrockii* junioris, Med. D. & Phys. Augustani, qui memoriam Welschianam, seu Vitæ ejus amplam Historiam, cum librorum ejus tum editorum, tum edendorum catalogo jam anno 1678, mox ab Autoris obitu divulgaverat. Continent autem Decades prædictæ Casus in Praxi Medica subinde occurrentes, quorum curationis historiam Autor primo recenset, hinc prolixum ejusdem examen, tam theoreticum quam Practicum subjungit, & morbi cursum seu successivas mutationes juxta siderum motus simul perpendit. Examina ista juxta Veterum, Græcorum præsertim & Arabum (quorum linguæ exactissimam habebat notitiam, & scriptorum eorundem interpres erat accuratissimus) placita instituuntur, Modernorum tamen hypothesibus ubique insertis, cum Vir inexhaustæ lectionis existeret. Præ aliis vero similis argumenti Scriptoribus peculiare hoc obtinet, quod plurimorum morborum motum & exitum ad leges astrorum curiose trutinat, & criticas vel proprie tales, vel his affines mutationes observat; ita tamen, ut Criticarum Dierum enumerationes, non solis numeris Pythagoricis & Hippocraticis, quaternariis scil. & septenariis, prout communissime fieri amat, aut humorum conditionibus & proprietatibus Fracastorianis, aut Naturæ modificatis operibus, similibusque aliis adsignet, sed *lunæ motum* in iisdem primario respiciendum jubeat, non exclusis penitus cæterorum planetarum benignis malignisve *aspectibus*; & quidem non Lunæ Phases, singulis mensibus consuetas, *sed* solummodo Lunæ motum per quadrata Zodiaci signa, eumque inæqualem, nec semper septenario respondentem; unde *sæpius octavus* Criticus esse soleat, tunc scil. cum Luna quadratum, *respectu* sui sub morbi principio Loci, attingat. Adeo incerta esse omnia asserit, quæ vulgo de quaternariis & septenariis diebus docentur, *nisi* ad leges sideralis scientiæ exigantur, & Hippocratis Arithmetice Latitudine quadam explicetur, non alia, quam ejusmodi cœlestium motuum observationibus definienda. Quæ ipsa adjunctis Schematismis, Lunæ Phases & aspectus, sub morbi motu & mutatione exprimentibus, pro faciliori apprehensione ulterius illustrat.

OLAI

OLAI BORRICHII
De Somno & Somniferis, maxime Papavereis Dissertatio.
Hafniæ & Francof. 1681. in 4.

SOporifera alioquin papavera haud leviter nihilominus hoc seculo ad sui scrutinium solertiora excitarunt ingenia, quæ inter & Autor occupatus est in facultatibus eorundem citra occultarum qualitatum opem, clarius dilucidandis. In antecessum monet, sibi non displicere sententiam eorum, qui censent, somnum *ex clementiori quadam Spirituum animalium in cerebro quiete dependere*, ita ut per somnos in cortice cerebri (ubi generationis eorum cum Willisio ponit exordia) Spiritus velut in nebulam cogi videantur, & minus prompte separari, minusque alacriter moveri. Quoad densationis hujus causam in castra transit Stagiritæ, dum ex alimentis, vaporis habitu, *corporeum aliquid*, seu corpuscula oleosi generis, eaque in minutias seu Spiritus attenuata, a calore nativo excitata, motu cordis juvante, in cerebrum ascendere, ibique Spirituum animalium, ceu corpusculorum Salinorum volatilium subtilissimorum, vivacissimum motum, adventu suo nonnihil suspendere, & procursum vehementiorem impedire asserit. Id quod per crassamentum ex S.V. rectific. & spirit. Urin. permistis natum illustrat, hac tamen limitatione, quod blandius ista in corpore animali contingant, ubi satis sit, si in tenuiorem saltem nebulam densentur Spiritus. Progreditur hinc ad papaveris, ejusque producti, Opii, ceu somniferorum antesignani, anatomen chymicam, cogniturus, an tale oleum mite, ac spissans, idque copiosum, & facile quod distribui possit, in iisdem hospitetur; præmittendo prius considerationem controversiæ toties agitatæ, calidum an frigidum sit papaver & opium, eamque ita dirimendo, ut *respective* consideratum, ad corpus scil. animale, & operationes, quas ibidem exercet, frigidum omnino illud pronunciet, cum quietem sensibus inducat, non motum, immoderatiusque sumtum, gelationem & livorem artuum sudoresque frigidos inducat, & novissime frigidam mortem: sin vero *absolute* spectetur, particulas ejus potissimas, in calefacientibus numerandas esse, *ex oleosorum* scil. genere censeat. Id quod per Pyrotechniam Chymicam comprobare satagit: dum ex

ſem. papaver. unc. xvj igne arenæ elicit, aquæ unc. iij, olei perquam fumoſi, unc. ix, relicto in vaſe capite mortuo ad unc. iij, & paulo amplius, reliquum odoris ſubtiliſſimi forma, per vaſorum commiſſuras, triplici licet veſica munitas, evanuit: pariter ex Opii unc. j, aquæ limpidæ guttas 60, olei fumoſi admodum, ſive quod fumi albiſſimi forma, partim per collum vaſis, undulato lapſu properaret, partim excipulum ſatis capax oppleret, & per omnia ſpiracula exitum quæreret, una cum parte ejus craſſiori, e roſtro retortæ ſubinde ſtillante ad unc. ß, elicuit. Subjungit his experimenta, cum oleis iſtis deſtillatis, ut & cum Opio crudo, mediante Spiritu Vini, felibus & columbæ propinatis inſtituta, (quæ ipſa, ut & modo enarrata Spagyrica anatome ejus videri quoque poſſunt in Act. Med. Hafn. Vol. V. obſ. 124. p. 331.) ex quibus (incidenter notando, non opium tantum, ſed & ſimplicem Vini Spiritum, feli venenum eſſe) concludit, opii narcoſin, a ſale & Spiritu quidem actuoſiorem reddi, proficiſci vero primario ab oleo, cujus particulæ, cum minutiores ſint, quam aliorum oleorum, facilius aſcendant habitu albiſſimi vel fumi, vel vaporis, & inſtar nebulæ perreptent corpus, & ubi inciderint in liquores, eosdem nebulæ ſuæ involutos ſiſtant, ſive motum eorundem excitatiorem impediant. Ultimo loco Opii uſum explicat, tam quem per ſe, Spiritus denſando, eorumque & humorum impetum ſiſtendo, quam quem per accidens, ſudores, urinas, ſeceſſus, & vomitus movendo, præſtat: hinc fructus ejus, quos in humano corpore ſub cura morborum pollicetur, exponit, obſervando brevibus, quibus in affectibus magis minusve conducat, & qua methodo adhibendum veniat; circa quam ultimo monet, minus ſecure Opium jungi Lapidi bezoard. gemmis, Cinnab. antimon. diaphor, &c. aliisque pharmacis mitibus & inſipidis, quam manifeſte calidis; cum ſi quam noxam imprimat frigus Opii, eam ſuperveniens calor aromatum corrigat; & quidem aromatum potius, quam Spirituum: quod illa actionem Opii pedetentim ſequantur, hi ut omni vinculo ſoluti, vel antecedant vel turbent comitando.

DE PRINCIPIIS RERUM LIBRI tres, cum Appendice duplici,

Authore GUILHELMO LAMY,

Pariſiis, 1680, in 12.

Sicut

SIcut ex Titulo Scripti hujus constat, illud ab Autore in tres libros ac duas appendices digeri: Ita in *priore* Peripateticorum principia physica explicat atque refellit, hincque primis statim capitibus eorum materiam primam examinat & annihilat, nullamque loco hujus aliam, præter extensionem *solidam* atque impenetrabilem, concipi posse, declarat. *Pariter illorum formam* substantialem sub examen revocat, partim *argumenta*, pro hac facientia, recensendo ac solvendo, partim *ratiocinia*, quæ formarum istiusmodi existentiam suspectam reddunt, subnectendo, quæque contra hæc moveri possint, instantias declinando. Porro Corporum distinctionem Peripateticam in incorruptibilia & corruptioni obnoxia, numerum elementorum quaternarium, qualitatum extra corpora horumque modos realium, & quidem tam manifestarum, seu sensibilium, quam occultarum sive insensibilium magis, tam rerum inanimatarum, quam animatarum, tam activarum, quam passivarum, existentiam atque formalitatem dubiam reddit: nullamque tandem finis in rebus naturalibus rationem esse habendam; Vacui vero fugam Aristotelicorum absurdam evincit. *Librum secundum*, in quo Philosophiam Cartesianam examinat, in duas partes subdividit, atque in harum prima ostendit, neminem Cartesii philosophandi viam, quia de rebus omnibus dubitandum, omnesque nostras cognitiones seponendas ac rejiciendas esse docet, ingredi posse; ipsamque, quamvis aditu possibilis foret, ad immaterialitatis tamen atque immortalitatis animæ rationalis & Existentiæ DEI notitiam atque demonstrationem nullatenus conducere, sed utramque hanc rem declarandam partim obscuriorem reddere, partim falsis fundamentis inniti, imo contra proprias leges peccare, quatenus passim tales propositiones pro axiomatis supponit, de quibus tamen dubitare quasque falsas potius pronunciare decebat. In parte secunda, postquam Cartesii ac Democriti & Epicuri principiorum conformitatem atque disparitatem monstravit Lamy, essentiam materiæ neutiquam ex Cartesii mente in extensione sola consistere, nec materiam juxta eundem in infinitum divisibilem esse, argumentis diversis declarat, præprimis cum illis hypothesibus admissis non determinare liceat, quid sit locus, quid motus, & quomodo fiat, nec fluidorum corporum natura, nec durorum diversitas explicari queat; tandemque legum illarum naturæ trium, quas

quas de motu corporum materiæve, tanquam diversorum motuum causas secundarias atque particulares, finxerat Cartesius, falsitatem evincit. *Tertius* liber pariter bimembris est, utpote in quo primo Epicuri principia eo modo, quo a Lucretio tradita sunt, exponit & quæ in his paradoxa reprehendit Autor, v. g. quibus creationem impossibilem & materiam æternam esse, Atomorum indivisibilitatem a vacui exclusione oriri, motum atomorum superne deorsum, motum declinationis, hincque dependentem hominis libertatem, asserere conabatur, indigitat. Cum vero quoad plurima Doctrinam Epicuream præ cæteris magis verisimilem, ac universo & phænomenis naturalibus explicandis commodiorem habeat, principia hæc deinceps paululum immutata proponit atque confirmat, ita tamen, ut illa, quæ de æternitate atomorum, harum motus, numero infinito æternisque earum conjunctionibus per rationem meram sibi conceperat, fidei lumine corrigenda esse moneat.

Denique quoad scripti hujus binas appendices, prior Causas effectuum, quos Aristotelici Fugæ Vacui, Recentiores nonnulli Aeris Gravitati, attribuunt, postquam aeris vim Elasticam explicuit, huic assignat, v. g. cur Mercurius in altitudine duorum circiter pedum cum quadrante consistat? cur Aqua machinas hydraulicas & siphonem conscendat? cur aer pulmones inspiratione ingrediatur &c. simulque argumentis Paschalii atque Gassendi, quibus aeris gravitatem comprobare satagebant, satisfacit. Posterior Naturam & modum Fermentationis, hujus ac Effervescentiæ differentiam, Fermenti essentiam & agendi modum, secundum eadem Epicurea & a se correcta principia, exponit.

CANONICI JURIS INSTITUTIOnum Libri tres.

Opera Francisci de Roye, Antecessoris Andegavensis, Parif. 1681. in 12.

IN concinnandis juris Canonici Institutionibus eandem Auctor methodum, quam Justinianus Imperator olim in Institutionibus Civilis Juris, servavit. Nam ut is Institutiones suas sic partitus est, ut de personis primum, post de rebus, ac postremo de actionibus atque judiciis ageret: ita eandem viam stricte Noster, quantum passa est argumen-

gumenti ratio, perſequi voluit. Itaque præmiſſa Juris Canonici, ex Canonibus Conciliorum, Decretis Summorum Pontificum, dictis SS. Patrum, & Principum nonnullis conſtitutionibus conflati Hiſtoria, *primo libro* perſonarum jura exhibet, ac de Clericis in genere, eorumque ordinatione, electione, conſecratione, de Summo Pontifice, Patriarchis, & Cardinalibus, de Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis, Canonicis, Monachis, perſonisque Eccleſiaſticis aliis agit. *Altero* res Eccleſiaſticas, tam quæ ſimpliciter, quam quæ aliquo modo juris divini ſunt, perſequitur, omnemque adeo de Sacramentis, & Bonis Clericorum temporalibus doctrinam evolvit. *Tertio libro* circa actiones ſeu judicia occupatur, deque Clericorum foro competenti, de eorundem judiciis, jurisdictione, delictis, pœnis, & quæ alia ſunt hujus disquiſitionis, agit. Ubique vero id inprimis propoſitum Auctor habuit, ut juris originem ac progreſſum diligenter expenderet, & ſenſim ad ſua deduceret tempora, innueretque adeo, quæ Eccleſiaſtici juris, antequam Imperatores ipſi Chriſtianam Religionem profeſſi ſunt, quæ poſtea, ratio fuerit, & quæ ex Canonico jure locum hodieque in Eccleſia Gallicana obtineant, quæ non. Nec enim diſſimulandum, Auctorem Inſtitutiones haſce ſuas ad Gallicanæ potiſſimum Eccleſiæ Statum accommodaſſe, eoque non uno loco aliter ſentire ac loqui, quam Romæ fortaſſe fuerit permiſſum. Nam e. g. *Politico Magiſtratui in Clericos jurisdictionem, de Eccleſiaſticis Bonis imo rebus ad Eccleſiaſticam Diſciplinam pertinentibus cognitionem,* nec non *facultatem bona Eccleſiaſtica curandi legesque de iis condendi, exigendique a Clericis tributa* vindicat: *Summi Pontificis poteſtatem Concilio generali, ex Eccleſiæ Gallicanæ, omniumque Galliæ Parlamentorum & Univerſitatum ſententia* ſubjicit: *nuptias liberorum deficiente paterno conſenſu initas, ipſo jure nullas atque irritas,* repudiata Concilii Tridentini, opinionem hanc anathemate ferientis, auctoritate, pronunciat, *Principibusque ferendarum legum, quibus certi generis matrimonia non prohibeantur tantum, ſed & irrita fiant,* jus aſſerit: *Jurisdictionem forenſem Eccleſiæ nonniſi conceſſione ſecularium Principum competere, Clericum Eccleſiaſtico foro valide poſſe renuntiare, ſeculares judices directam in Clericos jurisdictionem obtinere,* ejusque generis alia non omnibus forte Romanæ Curiæ paulo devotioribus probanda, tradit.

JO. SCHILTERI INSTITUTIONES *Juris Canonici ad Ecclesiæ veteris & hodiernæ statum accommodatæ.*

Jenæ 1681. in 12.

QUemadmodum *Joh. Paul. Lancellottus* ad Ecclesiæ Romanæ & Hierarchiæ Pontificiæ, *Franciscus de Roye* vero ad Gallicanæ Ecclesiæ, suis quas vocant Libertatibus gaudentis; Ita *Dn. Schilterus*, JCtus ac Consiliarius Saxonicus, ad Ecclesiarum Evangelicarum ac juxta normam primæ & Apostolicæ Ecclesiæ repurgatarum Statum Canonici Institutiones Juris accommodavit. Itaque non solum *Jus Canonicum* κατ᾽ ἐξοχὴν ita dictum, quod a generalibus præcipue Conciliis vim accepit, & in Decreto Gratiani collectum est; multo minus *Pontificium*, quod a Curia tantum Romana profectum in Decretalibus magis cernitur: sed *Ecclesiasticum* Sacrumque *Jus* omne, ex Jure Divino, Conciliorum Canonibus, Legibus Imperatorum, Pontificum Decretalibus, ac Statuum Imperii Evangelicorum Ordinationibus Ecclesiasticis, usuque fori, justa ac concinna methodo propositum habuit tradere. Id quod duobus libris, quorum primus jura personarum Ecclesiasticam Societatem constituentium, alter rerum jura persequitur, ea dexteritate præstitit, ut quæ sit inter Protestantes, postquam per Pacem Religiosam Romanæ Curiæ Jurisdictione liberati sunt, Ecclesiastici regiminis ratio, quamque singula in Evangelicis Ecclesiis ordinate ac decenter, contra quam persuadere sibi amant nonnulli, peragantur, nullo negotio intelligatur. Subjungitur libello, S.S. Theologiæ non minus quam Juris Cultoribus utilissimo, Opusculum aliud, Differentias Juris Civilis & Canonici in Compendio exhibens; in Academia Julia primum A. 1635 a *Christoph. Wegnero* per modum Dissertationis Academicæ propositum, post ab *Henr. Hahnio* aliquoties recusum, nuncque denuo in cupidæ Canonum Juventutis gratiam a Nobilissimo *Schiltero* adjectis brevibus notis editum.

B. AM.

B. AMBROSII ABBATIS GENERALIS Camaldulensis Hodœporicon, a Nicolao Bartholini Bargensi C. R. congregationis Matris DEI publicæ luci assertum.

Florentiæ ac Lucæ. in 4.

UT integritas collapsæ in Italia disciplinæ monasticæ quodammodo restitueretur, anno recuperatæ gratiæ MCCCCXXXI Eugenii IV P. R. autoritate, *Ambrosius Camaldulensis*, cum socio suo Silvestro missus est, qui monasteria per Italiam lustraret, corruptosque monachorum ac virginum claustralium mores emendaret. Hujus officii partes, qua fide, zelo & prudentia impleverit *Ambrosius*, quaque solennitate in diversis locis fuerit exceptus, in hoc suo hodœporico ipse exponit, nominatis etiam claris viris, quos in itinere salutavit; annotatis item libris, quos in Bibliothecis vel conspexit vel evolvit. Romæ Origenis in Lucam XXXIX Homilias ab Hieronymo traductas; Mantuæ inter multa Græca scriptorum volumina Orationes quasdam Juliani Cæsaris, Homeri vitam ab Herodoto scriptam, item Quintiliani Musicam & alterius Senis de Musica opus cum aliis scriptis perlustravit. In eodem itinere Chrysostomi quædam scripta, ejusque vitam ex Græco Latine vertit, ac Pontifici Eugenio dedicavit. De cujus affectu erga Concilium Basileense, & fuga propter Romanorum insidias suscepta, simul quædam commemorat. Cosmi & Laurentii Florentinorum virorum excellentium, quod illo tempore contigit, exilium cum describit, eorum virtutes quoque laudat. Editor hujus Hodœporici Dn. *Nicol. Bartholini* in adornanda ejusdem editione liberalem operam Domini Antonii Magliabechi Sereniss. Magni Hetruriæ Ducis Bibliothecarii, viri ob humanitatem & studium augendi rem literariam celeberrimi valde prædicat, & sub finem laudati *Ambrosii* Epistolas cum elogiis illius edendas promittit; de quibus doctissimus Vossius, qui libro III de Histor. Latin. hujus Ambrosii scripta allegat, nihil habet.

ÆGIDII MENAGII POEMATA.

Parisiis apud Petrum le Petit. in 12.

Qui

QUi Poetarum monumentis non ab antiquitate, sed nativa elegantia pretium ponere norunt, venustissima Gallorum elegantissimi eruditissimique Abbatis MENAGII, Carminum gloria Veteribus paris, Poemata sæpius in unum collecta corpus prodiisse, & sexies antehac Parisiis & Amstelodami excusa fuisse, gaudent: sed jam nova hac & *septima* prioribus locupletiore editione ea iterum typis vulgata esse, tanto magis delectabuntur, quo plura Latina & Græca, Gallica & Italica nova Carmina accessisse antea vulgatis cognoscent.

PETRI ALLINGÆ FAX DISSIDII extincta, seu Exercitationes Pacificæ, Ad nonnullas quæstiones Problematicas, quæ hodie in Belgio potissimum moventur.

Amstælodami 1682. in 4.

BElgium nimirum, exorto Cartesianismo & Coccejanismo, in duas abiit factiones; quibus sua etiam nomina, inter plures alios, dederunt Leydekkerus & Allinga. Ille contra Cartesianos & Coccejanos in lucem publicam emisit Facem Veritatis; quam cum a se refutatam, tametsi nondum editam esse, fassus esset Allinga in præfatione, Erotematibus suis præfixa, ægre id ille tulit, facemque suam inextinctam & vi veritatis nunquam extinguendam esse, gloriatus fuit in Corollario disputationis, 22 Febr. A. 1679 habitæ. Quo in arenam se provocatum esse putans Allinga, Refutationem illam, quam hactenus in scriniis suis reservaverat, evulgavit, *ut ita*, ceu loquitur ipse in præfatione, *Faxilla dissidii, ad confusionem vanæ Professoris jactantiæ, penitus ac omnino extingueretur.* Hinc Titulus Libri; qui proinde non de Pace, sed de Triumpho est accipiendus, quem super Face veritatis Leydekkeri (*face falsitatis & dissidii* jam ante Allingam *a Burmanno in Narrat. p.* 27 dicta,) canit. Quemadmodum etiam quæstiones has in Titulo quidem problematicas vocat; parum tamen Orthodoxe Leydekkerum inter probandum agere, capite statim primo §. 6 censet. Totum itaque scriptum cum sit Elenchticum, vestigia etiam Adversarii sui ubique premit, eundemque ordinem observat, & verbis ejus plene allegatis suas subjicit responsiones, postque octo & octoginta capita finem operi in octogesimo nono imponit.

OBSER-

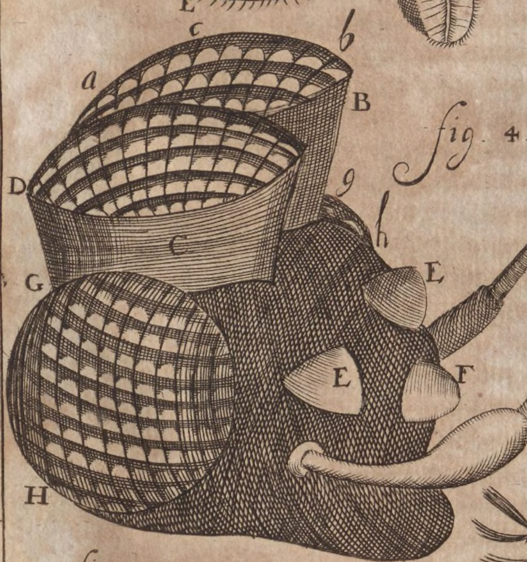
TAB. VIII. ad A: 1682. pag. 161.

OBSERVATIONES QUÆDAM Abbatis de Catelan, Oculos Insectorum concernentes, ex Ephemeridibus Eruditorum Parisiensibus, n. XXIV. 1680, n. XII. & XVIII. 1681 excerptæ.

INter reliqua, quibus Insecta nos in sui naturæque providentiæ admirationem rapiunt, *Dn. Catelan* horum oculos refert, dispari satis ratione & numero in illis conformatos. Sc. gaudere, inquit, *primo* eorum multas species, etiam minutissimas, v. g. pediculos, pulices (squammis munitos) & exigua illa animalcula, quæ in canistris, & scatulis, muscarum aut papilionum, quibus vescuntur, cadavera continentibus, reperiuntur, ac tineas, quæ æstate chartas, libros, mensasque transcurrunt, quarum figuram Tabula VIII, n. 1, exhibet, instar animalium majorum, duobus saltem oculis nigris, rotundis, satis duris & magnitudine corpori reliquo proportionatis, in quibus tamen nullas adhuc palpebras deprehenderit. Econtra & *secundo* aliorum insectorum capita naturam pluribus, quamvis eo minoribus, oculis stipasse: illorum nempe, quibus numerus tantus necessarius videbatur, i. e. maximæ alatorum partis. Et inter hæc quidem alia nonnisi unam saltem oculorum speciem gestare, sc. Scarabæos, exceptis cornutis paucisque aliis, qui integra oculorum serie globulos binos, ad latera capitum prominentes oppleant, quod itidem in papilionibus proboscide instructis, observare contingat; dum contra culicum cristatorum capita, loco harum eminentiarum globosarum, circulus protuberans cingat, qui totus oculis obsitus cernatur, quem circuitum nominatus Observator in Fig. 2, lit. L, M ex viridi rutilantem, totidemque quasi adamantibus ornatum testatur. Ab eminentiore vero ejusdem culicum capitis parte T, cujus color fere gryseus, duas prodire cristas plumatiles, ex fusco rubicundas, in quarum medio proboscis ejusdem coloris N, sceptrum æmulans, conspiciatur; lateribus autem earum alias binas adstare, quarum caules, crystallinam pelluciditatem ostendentes, nodis multis, ab omni sui parte infinitas plumas, aurei coloris, emittentibus, gaudeant.

TAB. VIII.

Alia vero horum insectorum genera v. g. muscas, formicas volatiles, & perlas seu libellas, quas Gallice Demoiselles, germ. Jungfräulein appellant, pluraque alia, oculos diversæ molis & situs habere, i.e. præter tres majores in antica capitis parte, a *Domino Hire* annotatos, infinitos minores in lateribus & vertice ejusdem. Nimirum sine microscopio in cunctorum horum capitis lateribus duos exiles deprehendi globulos, in muscis ignei, in reliquis speciebus alterius coloris, quos ratione numeri, situs & splendoris binos animalculorum horum oculos crediderint; ast microscopii applicationem duas has eminentias oculis pluribus stipatas & ornatas manifestasse. Et quidem in Musca vulgari, secundum Fig. 3, quæ caput animalculi denotat, in eminentiis BDE magnitudine uvas minores oculos hos æmulari asserit; tres vero majores literis AAA designat Noster. Ambiguus nihilominus, an granula illa exigua lateralia revera totidem oculi essent, bina hunc in finem adornavit experimenta. Nempe primo delineatas muscarum nonnullarum eminentias BDE pice molliore, aliarum capitis apicem, ubi oculi majores AAA, cera sigillatoria, ac aliarum denique omnes has partes simili materia obtexit, cunctas vero phiolæ vitreæ immisit, observavitque semper, quod duæ priores muscæ, quibus tantum partes aut AAA aut BDE erant incrustatæ, evolarint, imo postmodum fenestram petierint, quasi visu satis claro adhuc pollerent: dum reliquæ, quarum cunctæ illæ tres protuberantiæ cera aut pice obvolutæ, leviter saltem in phiola se converterent; exemptæ vero, instar cœcarum, palpando progrederentur, & nunquam evolarent. Deinde partes AAA & BDE quam accuratissime & subtilissime acute separavit, atque harum faciem inferiorem per microscopium inspiciendo sub AAA tria foramina trianguli ILM, apicibus AAA respondentia, sub BDE autem innumera foramina, in schemate CGH expressa, deprehendit: ita quidem, ut tria foramina majora ILM aut AAA obvelata fuerint membrana tenuissima & pellucida, quæ rugosa & in diversis locis sanguine tincta observabatur, probabiliter ob rupta ac discissa vasa ac fibras cerebri, quæ in insectis cum his partibus communicant.

Ast in parva Libella, (notantur enim hujus tres species, magnitudine distinctæ) quæ Fig. 4 delineata nudo oculo paulo gracilior pauloque longior musca communi apparet, alis rectis ac pedibus brevio-

TAB. IX. ad A: 1682. pag. 163.

fig. 1.

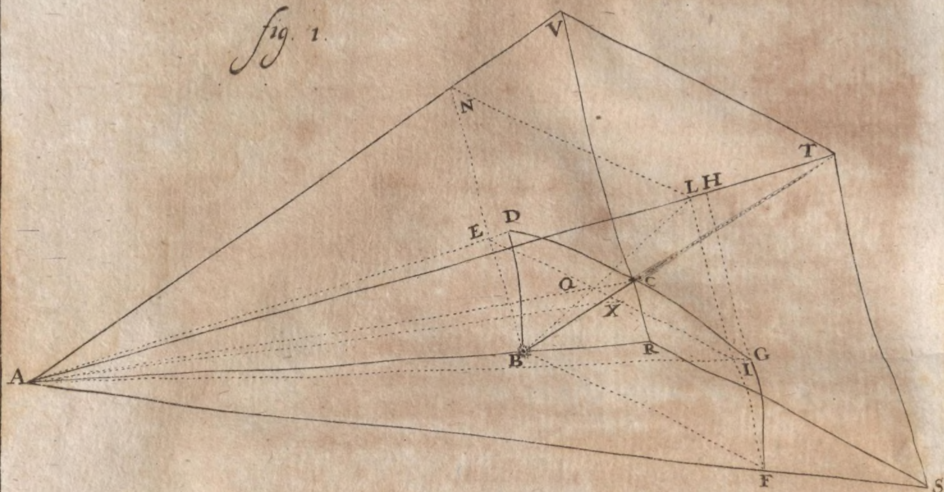
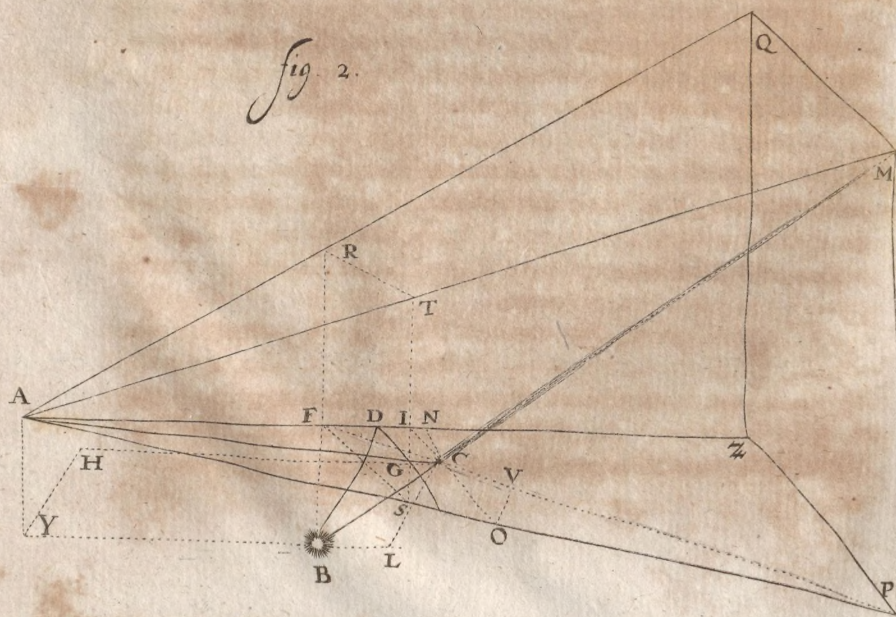

fig. 2.

vioribus, atque instar Lacertarum distractis gaudet, cute rugosa & musci colore tincta, caudaque in bifurcatum mucronem abeunte, seu setis albis duabus instructa est, inter duo hujus cornua pellucida seu antennas, tres magnos & virides oculos conspici, idem *Catelan* perhibet, quorum duo EE *tertio* paulo majores existant: præter laterales autem eminentias, exiguis admodum atque innumeris oculis stipatas Hg, in vertice quasi pileolos seu mortariola duo rutilantia, dcb & DGC assurgere, pariter oculis multis exilioribus & cœlum spectantibus ornata.

PETRI M. KAVINÆ GEOMETRÆ Faventini, Cometa Anni 1680 & 1681, & in eundem Astronomici conatus, atque Physicæ meditationes.

Faventiæ 1681. fol.

COmplectitur hoc Schediasma duas, titulo indice, partes: quibus historia Cometæ, a 24 Dec. st. Greg. 1680, ad 9 Febr. 1681, ab *Autore* observati, brevibus præmittitur.

In priori, cum per quatuor Problemata, ex data Cometæ altitudine & Azimutho, Solisque loco, ad Obs. d. 25 Dec. hor. 0,40 ab occasu Solis habitam, Cometæ declinationem & ascensionem rectam, longitudinem, latitudinem, tempus occasus, & tunc amplitudinem occiduam Cometæ; Solis porro hoc posteriori tempore profunditatem, & circuli verticalis per Solem ducti amplitudinem occiduam deduxisset: Problem. V & VI novam distantiæ Cometarum a Terra investigandæ rationem, supposita prius cognita extremi caudæ Cometicæ altitudine & Azimutho, insuperque projectione ejusdem in partem, praecise a Sole aversam, proponit. TAB. IX.

Cui intelligendæ, sit in Fig. 1, A Terra, ad Semidiametrum orbis annui puncti instar habita; DG, Horizontis astronomici & simul orbis annui portio, differentiam azimuthalem Solis, & extremi axis Cometæ T mensurans; C, Cometæ corpus, qui in eadem cum Sole superficie sphærica moveri interim intelligitur: ductæque sint ex A rectæ, ad; B, Solem sub Horizonte per arcum D B mersum C, Cometæ caput,

 & T,

& T extremum caudæ Cometicæ C T: Assumatur AD sive AB, tanquam radius, partium 100000, ut habeatur EB, sinus rectus primus, & A E complementi arcus DB. Et sit altitudo extremi caudæ Cometicæ (T ubi nihil *Autoris* refert, ipsa Axis extremitas punctum hoc sit, an minus, dummodo ejusdem puncti capiatur altitudo & Azimuthum) angulus GAT, aut GAH; hujusque Tangens GH.

Facta deinde, beneficio *Perspectivæ*, *I F* æquali ipsi EB, producantur ambæ æqualiter ad L punctum lineæ *AT*, & *N*, junganturque rectis NL, BF; hisque porro parallelæ ducantur *TV*, *VR*, *RS*, ST, occurrentes rectis, ex A per L, N, B, F ductis, in punctis T, V, R, *S*.

Ducta jam EI, eaque & angulo dato EAI per rectam *AX bifariam* divisis, habetur in triangulo EAX, rectangulo ad X, ex angulis & latere AE, latus XE, & inde tota EI.

Habetur etiam in Triang. AEN, rectangulo ad E, ex latere AE, anguloque NAE, latus EN; & addito EB, tota BN, & huic æqualis FL: ex quo in parallelogrammo rectang. BNLF, diagonalis BL & angulus *NBL*; ex hoc vero & latere EB, in Triang. EBQ, rectangulo ad E, latus EQ; & ex hoc QX ignorari nequeunt.

Pro habendo autem angulo DAC sive EAQ, sub quo Cometam in puncto C plani Horizontalis, juxta data & supposita, apparere oportuit, in Triangulo QXA, ex latere QX, & AX (quod habetur Quadrato lateris EX, ablato ex Quadrato lateris AE) inventus angulus QAX subtrahatur angulo EAX, & habebitur angulus EAQ, distantia azimuthalis Cometæ in Horizontis puncto C, a verticali Solis in B.

Atque ex hujus sive æqualitate cum differentia Azimuthali, per observationem acquisita, sive differentia ab eadem, judicium *Autori* instituitur de sede Cometæ.

Indicat enim differentia Azimuthalis, circuli verticalis per Solem ducti, & Cometæ	æqualis	ang. EAQ, Cometam	Soli æquidistantem.	
	minor		*Sole*	superiorem.
	major			inferiorem.

Cum ergo *Autori* differentia Azimuthalis ex Probl. III & IV deducta, 52 minutis minor sit angulo dicto:

Jam in Probl. VI ex prius datis, distantiam Cometæ (missis, ob ingen-

ingentem ejusdem distantiam a Terra, circa parallaxin altitudinis, aliaque, scrupulis) ita determinat:

Sit in Schemate II, A Terræ globus, pro puncto usurpatus, B Sol in reperta & calculata profunditate, C Cometa, AD semidiameter orbis Solis in loco noto ab Apogæo, DB arcus profunditatis Solis, sub Horizontis plano *vel circulo*. Assumatur AD, uti radius, 100000; AF, DB, FB, *uti prius; & huic* parallela & æqualis demittatur AY, perque eas agatur *planum* AYBF. Quoniam vero ducta linea a centro Solis ad extremum axem Cometæ visum in M, ab eodem plano divergere debuit per angulum AYH, in præmisso Probl. NBL vel EBQ: *fiat planum* HYLC, inclinatum super *plano* AYBF, per angulum AYH, quorum planorum inclinatio sive divergentia in horizontali plano ac circulo mensuretur per arcum horizontis DG, cujus angulus sit DAG, respondens angulo præmissæ figuræ EAQ vel DAC; ubi apparere debuit Cometa, si per eandem cum Sole distantiam incederet, ut redigeretur in recta linea BM. Sed quia visus est in acutiori angulo differentiæ azimuthalis a Sole, hic repræsentetur per angulum IAC: hoc enim modo servabitur angulus inclinationis axis Cometicæ caudæ, nempe CM, in eodem plano sive inclinatione AYH, prout etiam angulus visus seu observatus IAC.

Excitatis jam super plano horizontali ZAP, sub angulo A (cujus mensura est in Fig. I arcus DG) & ad easdem partes, perpendicularibus RF, TS, producatur secans AT anguli altitudinis visæ caudæ, usque ad visum apicem in M.

Capiatur dati arcus DG, ubi Cometa apparere debuit in eadem cum Sole distantia, tangens, & transferatur ad C, distantiam competentem angulo IAC: & fiat, ut anguli IAC tangens, ad tangentem dati arcus DG; ita radius AG, ad AC, Cometæ distantiam a Terra, in partibus, quarum semidiameter orbis annui est 100000.

Reliquis deinde Problematibus, Magnitudinem Cometæ veram, Caudæ vergentiam, longitudinem, distantiam extremi apicis a Terra, ex Fig. II; apparentem motum, inclinationem orbitæ & nodos, Perigæum, hypothesin Astronomicam itineris Cometici, per peculiaria Schemata deducit & explicat.

In alterius partis Meditatione Ima, Veterum Pythagoræorum,

 a non-

a nonnullis hodie interpolatam, ſententiam, de æternitate, certoque reditu Cometarum, cum ad neceſſaria hypotheſeos geometricæ connexa, tum ad Cometarum, hujus præcipue, apparentias ita examinat, ut eam geometricis, phyſicis, opticisque argumentis labefactari; impoſſibilemque adeo Cl. D. Gallet Avenionenſis, in Obſervationibus hujus Cometæ ad ſe miſſis, futuros Cometarum reditus, loca & tempora prædicendi rationem promittentis, auſum affirmet.

IIda, tranſit ad Sectam alteram, Generationisque Cometarum modum verbis Hippocratis l. 1 de diæta, ſect. 6 n. 7 effert: *Generari idem eſt quod commiſceri; perire, corrumpique, ac minui, idem quod ſecerni,* Qua ratione admiſſa, cœlorum corruptionem ex hypotheſi hac metuentibus ſuccurri poſſe pronunciat.

Trajectorium Cometis motum, per convexam ad nos qualemcunque lineam, Med. IIItia deſcribit; impulſum vero motusque cæteras vices, moli Cometæ, turbinationi & facultati Solis, ætheris rarioris interventui, Planetarumque radiationibus tribuit; Cometæ præcipue præſentis, ante Solem m. Novembri, dein poſt eundem conſpicui (adeoque pro uno ab *Ipſo* recenſiti) phænomena ſcite admodum ex cauſis allegatis deducit; ut & Med. IVta, immutatam caudæ longitudinem, obſervatamque ejus a centrali Solis directione deviationem. Vta, duas Stellas, unam d. 4 Febr. in Triangulo, cum long. gr. 7,28 ♉, lat. borea gr. 18,32, magnitudininis quintæ; alteram d. 22 Jan. in Andromedæ femore auſtrali, quartæ magnitudinis, long. gr. 3, 10 ♉, lat. bor. gr 29 fere obſervatas ſibi, novas, ex collatione cum Catalogis Fixarum, in hanc diem extantibus, ſtatuit. Ultimo denique ſignificationem malorum, Cometis alias tributam, præcipue huic, abjudicat: ſubnexisque ad Cl. Maliabechium literis, curvaturæ Caudæ Cometicæ in Auſtrum, Lovanii perpetuo obſervatæ, cauſam non inconcinne reddit.

Cæterum circa ea, quæ diſtantiis Cometarum definiendis retulimus, B. L. notare velimus: calculi capita ab Autore *recenſa, ea propter a nobis omiſſa, quod Problematum horum uſum generalius conſtitutum fuerit oſtendere. Cum vero* Cl. Autor *eadem adduxerit*, ut ſi quis calculandi error irrepſerit, facilius ab Aſtronomis deprehendi poſſet,

cum

cum sibi technas obtrudere animus non fuerit: *fraudi credo* apud V. Doctissimum *nobis non erit, indicasse, quæ calculum* Ejus *repetentibus diversa fuerint comperta.*

Et in Probl. quidem IIdo, non ipse angulus NLG, *sed ejus complementum ad maximam Solis declinationem, i.e. arcus* OF, *a quadrante* BF *videbatur subtrahendus: ex quo arcum* BO 36; GI, *latitudinem Cometæ, 41 minutis majorem;* CBG *vero, seu longitudinem, uno minuto minorem nacti sumus. In IIItio, arcus* ED *nobis est gr. 11. 12; & inde in Probl. IVto,* ED *gr. 19. 22, correctisque reliquis, amplitudo occidua circuli verticalis per centrum Solis ducti, gr. 20. 10.*

In Vto porro, latus EN, *facto, ut Sinus totus, ad* AE; *ita Tangens anguli* NAE, *ad latus* EN, *emersit 90865; quod* Autori *(procul dubio loco Tangentis Sinum usurpanti) tantum est 66527. Hinc calculo quatenus oportebat correcto, angulus hujus Probl.* EAQ *nobis non integro minuto minor eo, qui est ex subtracta, Cometæ Probl. III, a Solis, Probl. IV reperta amplitudine,* Cometam *paulo infra Solem, vicinissimum tamen (quippe vix 15. gr. ab ipso distantem) constituit.*

Ex quo Dn. Kavinæ, Aliisque *etiam, cum* Ipso *unum* Cometam *ex matutino vespertinoque facientibus, tanto fidentius jam decernendum fortassis fuerit, de* Cometa *in vicinia Solis, ab instituto cursu in viam diversam tam violenter abrepto: ut mutatio adeo insignis, inclinationis orbitæ non gratis facta asseratur.*

Nobis certe hæc una causa fuit, adnotandorum, quæ in calculo Autoris *animadvertimus; dissimulaturis cæteroquin, quantumcunque etiam* Clmum *hunc* Virum *labi contigisset: cum id laudis nihil, aut egregiis* Ejus *cogitatis detracturum, aut Nobis comparaturum fuisset; facili utique & calculi lapsu, & erroris deprehensione.*

Non alienum autem duximus coronidis loco annectere, quæ benevole ex Anglia submissa sunt,

COMETÆ ANNI 1680 & 1681 LOCA *ex Observationibus Grenovici prope Londinum habitis deducta,*

per JOHANNEM FLAMSTEDIUM, Astronomum Regium.

Tempo-

	Tempora post mer. H.	′.	Longit. Cometæ. S. o. ′.	Latit. Borea o.	′.	Caudæ Deflex. o. ′.
Dec. 12	4.	46	♑ 6. 33	8.	26	0. 49 Au.
21	6.	32	♒ 5. 8	21.	45	
24	6.	12	18. 49	25.	23	
26	5.	14	28. 24	27.	1	
29	7.	55	♓ 13. 12	28.	10	5. 9.
30	8.	2	17. 37	28.	11	5. 57.
Jan. 5	5.	51	♈ 8. 49	26	15	6. 28
9	6.	49	18. 43	24.	13	
10	5.	54	20. 41	23.	44	
13	6.	56	25. 59	22.	17	
25	7.	44	♉ 9. 36	17.	57	
30	8.	7	13. 19½	16.	41	
Feb. 2	6.	20	15. 14	16.	2	
5	6.	50	17. 0	15.	27	

Cometæ loca ab ejus a Fixis distantiis, Sextante Telescopico, pedum fere septem radio, captis fuere derivata a me ipso, adhibitis etiam ad hoc negotium Fixarum locis, e propriis Observationibus deductis; Tychonica siquidem tria, quatuor & nonnunquam quinque integra scrupula prima averitate abesse comperi.

JO. CHRISTOPHORI RUMETSCHII,

Schediasma Historico-Theologicum de Conjecturis Ultimi Temporis

Francofurti ad Mœnum 1681. in 8.

INter alia hic Autor post institutum brevem Discursum de *Judæorum* vel conversione vel in terram Canaan reductione, *sub examen* revocat falsas Hypotheses Scriptoris Anonymi, cui per *Gallicum* Anagrammatismum, HABITE EN SION, nomen suum *occultare* placuit, in *Judæorum Excitabulo Matutino*, sive *Judæo Reduce*, (nam ita inscripserat Librum) sparsas. Quia vero Anonymus *iste* nihil aliud præstitit, quam ut *Judæorum, Chiliastarum, Origenistarum, Weigelianorum, Photinianorum, Muhammedanorum, Fratrum Roseæ Crucis* &c. affanias novo quodam interpolarit mangonio, hinc & Rumetschio satis visum, fontes saltem, unde sua paradoxa hausit Anonymus, indicare, & ad scripta sive veterum sive recentium Scriptorum provocare, ubi jamdudum sunt proscripta omnia ista ex Orco revocata Principia, quæ si indicata solum fuerint, pro impiis rejiciantur.